

Foreldre og fagfolk i samspill. Behandling av psykiske vansker hos barn og ungdom

Sissel Reichelt

Inger Halvorsen, Ida Ropstad, Bjørn Rishovd Rund og Wenche J. Seltzer (red.) | **Foreldre og fagfolk i samspill. Behandling av psykiske vansker hos barn og ungdom** Hertervig forlag, 2006. 302 sider.

Ofta kan det se ut som om psykisk helsevern for barn og unge ikke har «fått det til». Det klages over eksklusivitet og lange ventelister, og dårlig samarbeid med nærliggende instanser. Det klages over lange utredninger og lite behandling. Det klages over institusjoner som ikke fungerer. Selv har jeg arbeidet i BUP i 17 år, og senere fulgt en utvikling jeg på mange måter har opplevd som betenkelig. Noe av det mest betenkelige har vært at det har vært så vanskelig for familie- og systemtenkningen å trenge igjennom. Selvfølgelig utdannes alle i familierapi, og de fleste driver «litt familierapi», men de videre implikasjonene av systemisk tenkning blir ofte glemt.

Det var derfor en stor glede å lese denne boka fra Buskerud, der medarbeidere ved BUPA i Drammen og tilknyttede institusjoner presenterer erfaringer fra sin virksomhet gjennom mange år. Boka består av 17 kapitler. Noen få kapitler er teoretiske, mens de fleste omhandler prosjekter eller fremgangsmåter som anvendes i tilknytning til BUPA.

Allerede fra slutten av 1970-årene ble familierapi et bærende element i virksomheten. Det som særpreger utviklingen videre, er et differensiert tilbud både til risikogrupper og barn/ungdommer med spesielle vansker, der foreldrene alltid deltar aktivt og respekteres og tas på alvor som barnas viktigste tilknytningspersoner. Samtidig er det stor bevissthet om det utvidede systemet der andre (lærere, kamerater, barnevern etc.) har viktige funksjoner for familien, og at det kan være nødvendig

å utvide systemet ytterligere med hjelpere for spesifikke formål (naboer, støttekontakter, personale på barneavdelinger etc.).

Det som særmerker utviklingen ved BUPA, er å stoppe opp og reflektere over spesielle faglige utfordringer, og utvikle metodiske og organisatoriske tiltak i forhold til dem. Kunnskap om premature barns sårbarhet førte til samarbeid med intensivavdeling og foreldre og utvikling av et veiledningsopplegg. Kunnskap om risikofaktorer i enkelte barnegrupper førte til gruppeveiledning både av gravide og småbarnsforeldre. Kunnskap om at unge overgripere ofte kommer inn i en sirkel der de fortsetter med overgrep, førte til tiltak for å bryte denne sirkelen.

BUPA ble tidlig opptatt av «de aller vanskeligste». Et sentralt ideal har hele tiden vært å behandle barn og unge hjemme (eventuelt i fosterhjem) heller enn å institusjonalisere dem. Dette har ført til at de har tatt i bruk mange anerkjente metoder som er utviklet i forhold til å styrke foreldreferdigheter. I boka får vi beskrivelser av bruk av Marte Meo, PMTO, MST og Russel Barkleys manual for foreldretrening. Vi får også en beskrivelse av et forsøk på poliklinisk psykoedukasjonell behandling av personer under 18 år med en schizofrenidiagnose.

Slike opplegg ivaretar ikke akutte situasjoner, og noe av det mest spennende å lese om er et opplegg Ungdomsenheten ved BUPA har utviklet basert på intensiv poliklinisk og ambulant terapi som alternativ til innleggelse, med to døgnplasser for innleggelse der det er helt nødvendig. Med en døgnkontinuerlig vaktordning kan de gi tilbud om å komme umiddelbart, og de som rykker ut, fortsetter arbeidet med familien med den intensitet som er nødvendig.

Enheten behandler også anoreksi, i tett samarbeid med familie og den somatiske barneavdelingen ved Sykehuset Buskerud under mottoet «mat er medisin». En etterundersøkelse viser at svært mange hadde godt utbytte av behandlingen sammenliknet med resultater fra andre studier.

Selv om familie- og systemtenkning gjennomsyrrer boka, forsømmes ikke det individuelle barnet med sitt særpreg og sine muligheter og begrensninger. Barnets stemme får komme frem, både i familiesamtaler og individuelle samtaler. Tester og andre kartleggingsredskaper anvendes ut fra spesifikke spørsmål om barnets fungering. Psykologisk kunnskap om barnets utvikling står sentralt, og det er stor oppmerksomhet på ungdommens spesifikke vansker i sin livsfase. Men fokus på muligheter er langt sterkere enn fokus på patologi, og utviklingsmulighetene får større plass enn utviklingsforstyrrelsene.

Boka er sterkt preget av eklektiske og pragmatiske faglige holdninger til profesjonell virksomhet. En av bidragsyterne (en filosof og familieterapeut) problematiserer faglig instrumentalitet, og tendenser i tiden til å profesjonalisere alt terapeuter gjør, for eksempel det å skape en god relasjon. Hun trekker inn nærhetsetikk, og peker på at det å oppleve ansvarlighet for Den andre og ta konsekvensene av at Den andre er en unik person, er en etisk holding som er primær i forhold til å skape en relasjon. Med dette setter hun ord på noe som jeg har opplevd at denne boka er gjennomsyret av: En dyp menneskelig respekt for det unike i den enkelte, det være seg barn, ungdom, foreldre eller samarbeidspartnere.